

**KOMI JE
POMOČ
POTREJBNA,
GO DOBI
STR. 5**

**ŽETE
POGAČE
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 24. novembra 2005 ☼ Leto XV, št. 34, cena: 50 Ft

László Sólyom v Porabju in v Lendavi

ZASKRBLJENOST ZARADI OKREPLJENE ASIMILACIJE

Predsednika Madžarske in Slovenije dr. László Sólyom in dr. Janez Drnovšek sta se na srečanju predsednikov srednje Evrope v Zagrebu dogovorila za neformalno srečanje v Lendavi. Madžarski predsednik je na poti v Slovenijo obiskal Slovenski kulturni in informativni center v Monoštru, na Gornjem Seniku pa narodnostno in od tega šolskega leta naprej tudi dvojezično osnovno šolo in cerkev. Med ogledom Slovenskega doma, uredništva Porabja in Radia Monošter, je predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnšek predsednika seznanil z nastankom te, za Porabske Slovence pomembne ustanove in tudi povedal, da je večino denarja za izvedbo projekta prispevala Slovenija. Porabje je obiskal predsednik Sólyom hitro po izvolitvi in se v sicer kratkem času v konkretnem okolju seznanil s položajem manjšine. Tisti, ki so predstavili problematiko »svojemu« predsedniku, ocenjujejo, da je bil obisk koristen za Porabje. Taka je ocena predsednika Državne slovenske samouprave Martina Ropoša in predsednika Zveze Slovencev Jožeta Hirnška. Porabski Slovenci so bili druga manjšina v državi, ki jo je obiskal letos izvoljeni predsednik. Skupaj s hrvaškim predsednikom Stipetom Mesičem se je v Sopronu udeležil

László Sólyom na obisku v uredništvu časopisa Porabje in na pogovorih na Gornjem Seniku

Dneva Hrvatov, ki živijo v tem delu države. Glede na urnik madžarskega predsednika se pogovor na lendavskem gradu ni mogel začeti ob napovedani uri, natančno opoldne, ampak polure pozneje. Zamuda ni vplivala

na dobro ozračje na uvodnem, slabo uro dolgem pogovoru. Predsednika sta dobro razpoložena stopila pred veliko število slovenskih in madžarskih novinarjev (v majhnem in za uspešno spremljanje novinarske konference neprimernem

prostoru). Povedala sta, da so politični odnosi med državama odlični, gospodarski pa dobri. Poudarila sta, da so glede vprašanj, ki zadevajo Evropsko unijo in reševanje odprtih vprašanj na Balkanu, njuni pogledi podobni ali celo identični.

»Govorila sva o položaju manjšin v eni in drugi državi. Število pripadnikov manjšin se zmanjšuje, povsod opazamo tendenco zmanjševanja. To velja za slovensko manjšino v Avstriji in Italiji; za italijansko in madžarsko v Sloveniji in seveda za slovensko na Madžarskem. Strinjala sva se, da moramo do tega biti bolj po-

zorni in na konkretni ravni storiti, da se bodo pripadniki manjšin lahko izražali v svojem jeziku, se v njem izraževali in komunicirali,« je poudaril dr. Janez Drnovšek. Tudi dr. Sólyom se je zavzel za zaustavitev asimilacije: »Za ohranitev kulturne identitete moramo zagotoviti dovolj denarja manjšim manjšinskim šolam, ne glede na število učencev. Gospodarski razvoj lahko vzpodbudimo s čezmejnimi povezovanjem in skupnim načrtovanjem. Tudi slovenski predsednik se je strinjal, da ustanovimo širši slovensko-madžarski forum, ki bo deloval v korist manjšinam.« Doktor Sólyom je povedal še, da pozna razmere, ki kaže, koliko več prispeva Slovenija za prekmurske Madžare, kot Madžarska za Porabske Slovence, vendar finančne razmere trenutno ne omogočajo kaj dosti več denarja za manjšine. »Zato pa moramo zagotoviti pozitivno diskriminacijo v narodnostnih šolah, kar sem predlagal za Porabje. S slovenskim predsednikom sva se dogovorila, da se bova skupno zavzemala za uresničevanje manjšinskih pravic.« Predsednika sta se udeležila tudi svečane otvoritve izspostave ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja v Lendavi.

Ernest Ružič

KULTURNA SLOVESNOST V MARIBORU

V soboto, 12. novembra, sva s porabsko pisateljico Ireno Barber bili povabljeni v Maribor na 11. državno srečanje ljudskih piscev upokojencev Slovenije, ki ga je organiziral Literarni klub upokojencev Slovenije – LIKUS, in ki je bila hkrati tudi letna skupščina LIKUS-a. Literarni klub upokojencev Slovenije je bil ustanovljen na promociji 5. zbornika CVETOVI v Mariboru, leta 1996. Prvi

raznih glasil in časnikov. Poleg tega, da je animator kulturnih dejavnosti v Mariboru, je tudi vodja Založbe DRUMAC Maribor in tehnični urednik LIKUS-ovih edicij. (Vir: Iskrice razuma iz serije Mali kulturni priročnik) Prav gotovo je v prvi vrsti zasluga gospoda Zmaga Rafolta, da se v Sloveniji kar 700 upokojencev ljubiteljsko ukvarja z literarno-ustvarjalnim delom.

Irena Barber in Suzana Guoth na srečanju LIKUS-a

literarni krožek pa je bil ustanovljen v Mariboru že leta 1989. Ustanovni člani so bili Zmago Rafolt, organizator in pisec, Janez Švajncar, pisatelj in mentor, Rafko Žager, predsednik DU Maribor-Center. Prvi Zbornik članov literarnega krožka DU Maribor-Center, v katerem je sodelovalo 12 avtorjev, je izšel leta 1992. Letos je izšla jubilejna izdaja, 15. zbornik ljudskih piscev-upokojencev Slovenije *NAŠIH 15 POMLADI*, v katerem je sodelovalo že 189 avtorjev v treh knjigah na 892 straneh. Vse zbornike je zbral in uredil neumoren, izredno prizadeven predsednik LIKUS-a, gospod Zmago Rafolt, pisatelj in ljudski kulturnik, ki se poleg svojega poklica – diplomirani ekonomist, sedaj že v pokoju – celo življenje ukvarja z različnimi vrstami ljudske kulture. Poleg organiziranja kulturnih dejavnosti piše pesmi, prozo in literarne prispevke za različne kulturne prireditve in proslave. Bil je tudi dopisnik

Njegove prijazne, sugestivne besede, njegova tolerantnost in skromnost, ki je značilna le za izredno sposobne, visoko izobražene, nesebične in dobrodušne ljudi, spodbujajo človeka k tovrstni dejavnosti. Irena Barber je članica LIKUS-a že od leta 2002. V 14. zborniku, ki je izšel leta 2004 z naslovom UBRANE MISLI, lahko beremo njeno humoristično, v porabskem narečju napisano zgodbo »Auto kupimo«. Srečanj upokojenih piscev pa se je udeleževala že vse od začetka sodelovanja v klubu, kjer je prebirala odlomke iz svojih novel Črejevli in Düşna vejst. Na njen predlog so pred letom dni tudi mene sprejeli med člane LIKUS-a in v letošnjem jubilejnem zborniku izdali moj prispevek z naslovom Na krilih spominov. Na predloga gospoda Rafolta sem povedala navzočim nekaj svojih misli, ki so se mi porodile ob sodelovanju v LIKUS-u: »Ko naenkrat začutimo, da se nam življenje izteka, ko se

za nami strnjujejo včerajšnji dnevi v mogočne hribove, pred nami pa vedno hitreje pojema število sončnih dnevov, bi najraje ustavili vsako odhajajočo minuto. Zaton življenja skušamo obogatiti ne le z materialnimi dobrinami, temveč tudi z duhovnimi. Pišemo pesmi, pišemo prozo, toda ne z željo, da bi se naše knjige uvrstile med najbolj brane, med najbolj popularne knjige leta ali meseca, temveč jih pišemo zato, da bi v mislih še enkrat preživeli nekatere dogodke svojega življenja. Opisujemo tudi življenje tistih, ki so nam največ pomenili v življenju, ki jih delno že pogrešamo, za katerimi so ostale nezaceljive rane. Njihove sledove, ki so jih zapustili tukaj na Zemlji, želimo ohraniti, naj se jih tudi drugi lahko spominjajo. Epizode našega življenja se zlivajo v besede, besede se strnjujejo v stavke in ti stavki iščejo pot k našim srcem in tako tudi oživijo v naši fantaziji. Tako postane vaša usoda del mojega življenja in moja usoda del vašega življenja. Mislim, da je to naš skupni cilj, da je to tisti cilj, ki nas povezuje v tem društvu in bogati vsakega izmed nas z dragocenim darilom. Zato sem ponosna, da sem lahko članica LIKUS-a, in srečna, da sem danes lahko tukaj med vami.«

Še enkrat se želim tako v imenu Irene Barber kakor tudi v lastnem imenu iskreno zahvaliti za izredno topel sprejem, za rože, za spodbujajoče ploskanje in za spodbujajoče besede, ki sva jih bili deležni v Mariboru. Prijetno naju je presenetilo, kako visoko ceni jo in priznajo v Sloveniji našo kulturno dejavnost tukaj v Porabju na Madžarskem in to, da tudi mi, Slovenci onkraj meja Slovenije, z veliko ljubeznijo gojimo slovensko besedo.

Suzana Guoth

© dogodkih na kratko

15. novembra sta se v Slovenskem kulturnem in informativnem centru v Monoštru začela tečaja slovenščine. Tečaja za začetnike so se udeležili predvsem Madžari, ki jim je znanje slovenskega jezika potrebno zaradi opravljanja službe. Med njimi so pa tudi nekateri Porabski Slovenci, ki si želijo bolje govoriti knjižni jezik. Tečaj za začetnike vodi učiteljica slovenščine Andreja Kovač.

Nadaljevalnega tečaja slovenščine so se udeležili nekateri intelektualci (zdravniki, profesorji), ki se želijo jezikovno izpopolniti, kajti njihova služba – bodisi v Porabju, bodisi v Sloveniji – to zahteva od njih. Nadaljevalni tečaj vodi Elena Savelieva, profesorica slovenščine na monoštrski gimnaziji.

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 Mhz
Od ponedeljka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

OKO BESEDE 2005 TUDI PO PORABJU

V Murski Soboti je bilo 10. srečanje slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede 2005, letos z zelo dobro udeležbo – prišlo je prek 50 pisateljic in pisateljev in tudi tisti, ki se strokovno ali kako drugače ukvarjajo z literarnimi deli za mlade. Po uvodnem delu srečanja, kar pomeni gostovanja pisateljic in pisateljev na osnovnih in srednjih šolah, so se zbrali na simpoziju, ki je potekal pod naslovom *Barve pokrajin in ulic v mladinski književnosti*. Kot pika na »i« je podelitev na-

Zajca. Osebne spomine na Daneta Zajca je pripovedoval pesniški kolega Milan Vincetič, izbor njegovih misli iz različnih časovnih obdobij pa je pripravila Darka Tancer – Kajnih. Eden največjih slovenskih pesnikov, Dane Zajc je tudi povedal: »*Ves čas sem vedel, da talent imam in da ga moram uresničevati. To je tudi edino, kar imam. Poezija me osmišlja, druge stvari pa so oprimki v steni, v kateri plezam srečen ali nesrečen, vesel in žalosten ali pa veseložalosten.*«

Dobitnik nagrade pisatelj Igor Karlovšek (levo) in glavna in odgovorna urednica Dnevnika Večer Darja Verbič
posnetek: Boris Vugrinec/Večer

grade večernica za najboljše slovensko mladinsko literarno delo. Glavna in odgovorna urednica Večera Darja Verbič je deveto večernico izročila Igorju Karlovšku za roman *Gimnazijec*. Pred podelitvijo je nastopila kulturna skupina Gimnazije Frana Miklošiča iz Ljutomerja z odlično glasbeno-recitacijsko predstavo »*Nekoga jutro, ko se zdani.*« Za sklepno dejanje so organizatorji – Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc – udeležence popeljali v Porabje, na *Popotovanje od Gornjega Senika do Verice*.

Pred razpravo na temo *Barve pokrajin in ulic v mladinski književnosti* so se zbrani poklonili spominu večkratnega udeleženca Očesa besede, pred nedavnim umrlega pesnika in akademika Daneta

Izhodiščne misli in vprašanja za simpozij *Barve pokrajin in ulic v mladinski književnosti* je pripravil dr. Igor Sakšida. »*Barve pokrajin in mest v naši književnosti so brez dvoma bogate in raznolike; so sestavni del kompleksne sporočilnosti mladinske književnosti, ki je lahko povezana z vračanjem k spominom iz mladosti ...*« In še: »*Pokrajina je zaznamovala dela nekaterih osrednjih slovenskih mladinskih ustvarjalcev. Med pesniki se besedilne slike pokrajin izrazito kažejo že pri Otonu Župančiču, Francetu Bevku, Srečku Kosovelu in Igu Grudnu; pa v poeziji Miroslava Košute in Toneta Pavčka. V pripovedništvu je izrazit pesnik pokrajine, ki dobiva simbolne razsežnosti, Pavle*

Zidar, podobe mesta razodeva Branka Jurca, zaznavne so tudi v opusu Slavka Pregla in Vitana Mala.«

Marko Kravos iz Trsta je bil prvi, ki je na simpoziju razmišljal o barvah pokrajin in ulic v mladinski književnosti in povedal, da je svet otroške literature navezan na svet predmetov, narave in okolja. Otroška literatura je bolj povezana s svetom narave in okolja kot pisanje za odrasle. Pri mladih bralcih zelo priljubljeni *Tone Pavček* ima dve domovini: rojstno Dolenjsko in drugo, novejšo Primorsko. »Vstopil sem v jezikovno govorico Dolenjske in Primorske, rad imam Prekmurje... *Pokrajine so same po sebi – čudež.*« *Križko kraške* je najnovejša knjiga tržaškega pisatelja *Miroslava Košute*, ki pravi, da se je že z naslovom opredelil za prostor. Povedal je še, da je »morje pač morje, skrivnostno in neulovljivo.« *Dr. Dragica Haramija* se je osredotočila na prekmurske pravljice, zlasti na tiste, ki jih je napisal Feri Lainšček. Večina pravljič se veže na realne družbene razmere, sicer pa se dogajajo med Muro in Rabo.

Višja knjižničarka *Vesna Radovanovič* je pripravila razstavo literarnih del, ki so izšla v letu 2004 in so kandidirala za večernico. Predstavila se je tudi kot avtorica knjige »*Kdaj ste umrli?*«, s podnaslovom *Zgode in nezgode slovenskih mladinskih pisateljev*. V knjigo so kratke anekdote s svojih pisateljskih srečanj prispevali mladinske pisateljice in pisatelji, naslov pa je po dogodivščini Andreja Rozmana Roze, ki ga je neki deček prav resno vprašal: »Kdaj ste umrli?«

Novost v branju, projekt E (elektronske) knjige je predstavila *Helena Grandovec*. Večerova E-knjiga je prva slovenska elektronska založba in knjigarna. Bralcem, uporabnikom interneta je na-

voljo izbor 50 najboljših del slovenskega leposlovja različnih obdobij, del s področja družboslovja in humanistike, nekaj priročnikov in leksikonov. Sicer pa je postopek ustvarjanja elektronske knjige zapleten in dolg, kar je povedal tudi Zvone Štor, ki se ukvarja s tehničnimi vprašanji pri nastajanju E – knjige. Večernico za najboljše mladinsko literarno delo je prejel *Igor Karlovšek* za roman *Gimnazijec*. Kot je pred podelitvijo poudaril *Tone Partljič*, je imela strokovna žirija zelo zahtevno nalogo. Prebrati so morali preko 100 del, ki so jih predlagatelji poslali na razpis za večernico, upoštevali pa so tudi dela, ki niso bila poslana,

vendar so bila evidentirana v seznamu Pionirske knjižnice v Ljubljani.

Gimnazijec Igorja Karlovška je presunljiv roman o najglobljih breznihi sodobne mladosti. Besedilo je napeto branje o zahtevnih problemih družine, šole, prevzgojnih domov, vendar z nedvomno svetlobo na koncu brezupno temnega rova dogajanja. Optimizem je uprt v glavni lik, saj ga prepričljivo oblikuje tako, da fant zmora zdržati pritisk prevzgojne ustanove, na obnovljenem sodnem procesu pa dokaže svojo nedolžnost. *Gimnazijec* sporoča, da nas obkroža hudo (če že ne zlo), vendar se je še zmeraj vredno upirati.

eR

SPET PRIHAJAJO
VZGOJITELJICE
IZ MURSKE SOBOTE

S 15. novembrom so spet začele prihajati v porabske vrtce vzgojiteljice iz Vrtca Murska Sobota, ki nudijo strokovno pomoč v petih porabskih vrtcih (Gornji Senik, Sakalovci, Slovenska ves, Monošter, Števanovci). Vzgojiteljice Frida Cör, Helena Drk in Jadranka Casar bodo vsak drugi teden prihajale v naše vrtce vse do konca šolskega leta 2005/2006. Organizatorja sta Zveza Slovencev na Madžarskem in Vrtec Murska Sobota, stroške pokriva Zveza Slovencev na Madžarskem.

Berite Porabje tudi na spletni strani
www.p-inf.si

OD SLOVENIJE...

Drnovšek na Kosovu

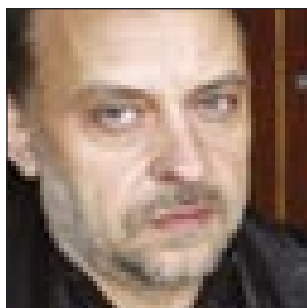
Slovenski predsednik Janez Drnovšek se je pred dnevi v okviru obiska na Kosovu ločeno srečal s predstavniki misije ZN v pokrajini (UNMIK) in kosovskim predsednikom Ibrahimom Rugovo, nato pa si je ogledal nekaj znamenitih srbskih samostanov, ki naj bi v skladu z njegovim predlogom za rešitev kosovskega vprašanja dobili posebno mednarodno zaščito. Drnovšek je sogovornikom predstavil svoj načrt, v katerem meni, da je ob izpolnitvi določenih pogojev samostojno Kosovo edina realna možnost.

Janša Korošcem obljubil hitro cesto

Premier Janez Janša je z ministrsko ekipo obiskal Koroško. Med vladnim obiskom je kot ključni problem regije označil prometno izolacijo, na kar so ga opozorili tudi tamkajšnji predstavniki političnega in gospodarskega življenja. Premier se je na opozorilo odzval z napovedjo, da se bo projekt tako imenovane tretje razvojne osi začel prav v tem delu Slovenije in Koroško povezal z avtomobilsko cesto Maribor - Koper. To bi se po premierovih obljubah lahko začelo uresničevati še v tem mandatu, zaključilo pa v naslednjem.

Vojaški mobilni reševalni kirurški center

Ob Splošni bolnišnici Murska Sobota v Rakičanu je postavljen mobilni reševalni kirurški center Role 2, ki ga je Slovenska vojska kupila v skladu z načrti opremljanja. Gre za zunajbolnišnično specialistično zagotovitev nujne kirurške oskrbe po doktrini NATO, s čemer bo lahko Slovenska vojska zagotavljala tako oskrbo doma kot na misijah v tujini. Center, vreden 8,9 milijona evrov, bo na tej lokaciji največ leto dni, potem ga bodo preselili, v operativni uporabi pa naj bi bil od leta 2009.

Feri Lainšček

GOSPOUD FERDO JE ZNOU VSE

Bilou je v tistem časi, gda smo eden za drugim gratüvali punolejtni, o deklinaj pa nejsmo znali nika. Gospoud Ferdo, šteri je v varaškoj kavarni špilo na klavir, je pa znau vse.

»Istina je, ka žensko najležež nagučiš z muzikov,« nam je gučo, gda smo po večeraj ojdli ta prdišat najboukši damski parfüm tistoga časa. »Istina je tūdik, ka so ženskam najbolje pri srceji tisti, ka špilajo na klavir,« je na važne zdigavo bradou. »No, že pri kakšoj nouti, štero boš zašpilo z enim prstom, do šlé zdravoj deklini mravle po hrbti,« nas je včijo. »Če pa boš te s tejm prstom šou za tistimi mravlami, si pou posla že opravo,« je načmigno, mi pa smo že brodili vsakši za sebé pa iskali tisto nouto.

Ešče gnesden se v kakšoj sentimentalnoj družbi pripoznavamo po toum, ka znamo s kazalcem odtipkati kakšo staro nouto. San sam s tejm rejsan nikdar nej zbuđo niti ene same mravle, pa tūdi drugi so o toum raj tijo. Je pa itak tak bilou, ka smo se par lejt po tistom drug za drugim ženili, o ženskaj smo pa ešče itak nej znali kaj dosta. No, gospoud Ferdo, šteri je te že v gostilne špilo harmoniko, je pa znau vse.

»Če človeka preveč dobro spoznaš, je tou ponavadi prepreka, ka bi ga meo fejt rad, zatou je nika nej čūdnoga, če se mata mouž pa žena vsakše leto menje radiva,« nam je pripovedavo, gda smo se za šankom začnoli pritoževati, pa se nam je že na obrazaj vidlo, ka nemamo sile domou. »Pa tūdik tou je najbolje verjetno tak, ka gda se nam začne v zakoni malo škalliti, ka te več nigdar nede šlou zlejka gor,« je bijo s svojimi modrijami včasik trdi. »Naš dodatni problem pa je tūdik tou, ka se moški na nesrečo navadimo pa smo o toum raj tijo, ženske pa mislijo, ka so moški krivi za njigvo nesrečo...«

Tak smo se te pomali navadili, pa smo bili ešče veseli, ka nas naše ženske ne mrzijo, tak kak bi nas leko. S toga se je vidlo, ka ešče itak ne vejmo dosta o ženskaj. No, gospoud Ferdo, šteri je v nedelo pred podnevom ešče kaj zašpilo v bifeji poulek douma penzionistov, gde je stanüvo, je gvüšno znau več.

»Žensko tejlou je bole odporno, zatou ženske živejo dukše, pa majo več od žitka,« je tomačo zasopleni od kratkoga igranja. »Pa tūdi vse drugo je na strani ženske,« je kašlo pa vzdijavo. »Amerikanci so dokazali, ka je dosta bole verjetno, ka prideš v vauzo, če si moški. Pa tūdi v norišnico prideš prlej kak ženska. Zatou ka ženske celou po operaciji slepiča prlej k sebi pridejo. Zatou morajo moški vse tou nekaj nutrik prenesti, pa si včas privouščijo tūdi kaj takšoga, ka spravi svejt nazaj na pante...« Ka naj bi tou bilou, nam je na žalost nej ešče pravi čas vöpravo. Pokopali so ga pred kratkim na državne stroške. Te smo tūdik začüdeni gor prišli, ka možak, šteri nam je dou telko tanačov o žitki v dvoje, nej bijo nikdar oženjeni pa je tūdik decé nej meo. Edine ženske, štere so prišle na njegvo pokapanje, pa so bilé naše žene.

Martinovanje v Tótszentmártoni

11. novembra je praznik svetoga Martina. Na te den po več mejstaj majo svetek, ka prej te den grata iz mošta vino. Tak je bilau tau v Tótszentmártoni tō.

Ta ves leži pri hrvaškoj meji, tak ka tūj lidge gučijo hrva-

ke drži z njimi. Dvej vöre smo se vozili, ka smo ta prišli.

Kulturni program se je začno samo v 4. vöri, etak smo meli čas, ka malo kaulivrat poglednemo. Poglednili smo tamkajšnjo cerkev pa smo šli v krčmo svetoga Martina, ka

Senička folklor na martinovanju v hrvaški vasi Tótszentmárton (Posnetek: Attila Gyéček)

ški. Na tau praznovanje je bila pozvana gornjeseniška folklorna skupina. Ta zveza se je začnola pred nekaj lejta, gda je naš vodja Andraž Sukič odo v Rim z našim župnikom. Tam sta se vküp spoznala z enim goslarom, šteri se piše Zoltán Haszon, pa špila na harmoniki. Njega leko poznate tisti, šteri odite na cerkvene bale, ka tam sir igra. Un je pravo, ka uni tō majo folklorno skupino, pa bi leko naša pa njina sodelovale. Od tistoga mau smo sam čakali na priliko, gda bi se leko srečali.

11. septembra je seniška folklor praznūvala 20. oblejtnico. Na kulturni program smo te pozvali plesalce pa tamburaše iz Tótszentmártona. Etak so te uni nas pozvali na njini svetek, na martinovanje. Tau je nej vogrska šega, te svetek bola držijo v Sloveniji pa na Hrvaškom. Tau so uni od njij prejkvzeli.

13. novembra, v nedelo, v pau ednoj vöri smo šli vkraj od doma. Naš župnik je tūdi ūšo z nami, zatok ka un tiste lidi dobro pozna, pa dobre sti-

bi se malo okrepili pred nastopom. Tau krčmo ima goslar Zoltán.

V 4. vöri se je začno program. Zvün nas so eške nastopili tamburaši, pop, šteri je posvečo nauvo vino. Martinovanje pomejni, ka iz vözavrejtoga mošta dobijo vino, pa tau posvečajo. Potistom, proti konci programa, sta nastopila eške dva znana človeka, umetnika. Prvi je biu Madžar, St. Martin, šteri je profesionalni goslar. Špila pa na klarineti pa na panovi piščalki. Zelo dobro je igro. Drugi pevec pa je biu s Hrvaške, Žiga Medžimurski. On pa je spejvo hrvaške narodne pesmi. Po programi smo meli pogostitev. Tūj je tamkajšnji žüpan povedo, ka v petek, na den svetoga Martina, so že meli sveto mešo, štero je držo nadškof iz Veszpréma. Te so posvečali nauvi kip (szobor) svetoga Martina. Potistom smo pa leko geli vsefele dobraute. Šunko pa klobase pa seveda gaus, štera je tažgareda glavna jed. Okauli 8. vöre smo se napravale na pot domau.

Agi Hanžek

KOMI JE POMOČ POTREJBNA, GO DOBI

Dostakrat kakšno stvar nepravično saudimo pa samo tak naleki povejmo, ka gnesden je vse lagvo, vse je ovak, kak bi moglo biti. Če pa malo kaulak poglednamo, gestejo zatok takše stvari, stere so baukše tanapravlane, kak so inda bile. Kak je pomauč za stare, betežne lidi. Dobro vejmo, največ lüdi rado žive. Betežniki se vüpajo, ka ozdravijo, starejši lüdje se vüpajo, ka eške nistarna lejta zadobijo. Tau tü dobro vejmo, ka sta beteg ali velka starost leko velka pogüblenost. Gnesden največkrat mladi, deca ne žive vküper s starišami pa če ja, nemajo cajta, nemajo prilike doma stariše, stare stariše opravlati, kak je tau gnauksvejta bilau.

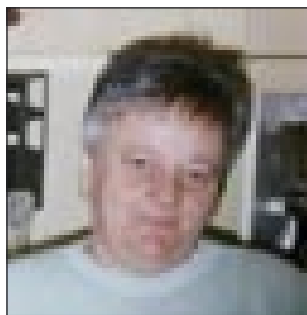
Gnesden po vasicaj lokalne samouprave plačüjejo delavce, socialno oskrbo na daumi (házi szociális gondozó). Od koga na samoupravi uradno znajo, ka je prisiljeni pomoč dobiti, tisti dobijo pomoč brezi toga, ka bi nji tau kaj koštalo. V Porabji tü gestejo takši delavci, če rejsan nej v vsakšoj vesi. Pa sam sploy nej gvüšna v tejm, ka bi bila takša ves, gde bi tau nej bilau potrejbno. Vsi vejmo, ka je stari lüdi dosta, pa betežni ranč tak.

Dobro vejmo, ka na Verici-Ritkarovci že dugo majo žensko za tau, štera tau opravla. Zatok sam go pa te etognauk gor poiskala, da bi si müvedvej od toga malo pripovejdala. Ta ženska je *Marija Sass-Zrim*, žive v Ritkarovci, leko povejmo, ka najnakrajma vesi. Vsakši den gor poišče »svoje« betežnike, starejše, tak na Verici kak v Ritkarovci. Njau samouprava plačüje, tau je njeni poklic. Vsakši den 6 vör dela.

• *Marija, malo mi pripovejdaj od svoje službe, od tvojoga nej lekoga, depa lejpoga dela. Kak si se za tau vzela?*

»Pred nistarnimi lejtami, gda se je Kristina Mešič-Traj-

bar odselila iz vesi pa je svojo službo tuj njala, sam ge prejkvzela tau delo. Že dosta lejt ge tau opravlam. Istina je, ka je nej léko delo, depa po mojem lejpo. Drugomi pomagati je lepau, če rejsan je tau mojo delovno mesto. Probam

maksimalno vse naprajti za te lüdi, naj njigvo življenje lepše, ležejše baude. Ge sam zadovolna s tem delom, če bi samo slüž gledala, te zatok tau tü moram povedati, ka s toga bogati ne postaneš.«

• *Ka vse moraš opravlati, ka je tvojo delo?*

»Nej pri vsakšomi gnako. Pri nistarni je tak, ka sploy dostafele vse opravlam, nistarni so pa tak, ka na priliko samo v bauto odim njim, vrastvo nut spravim, drugo si pa oni sami opravljajo. Ka so eške mogauči, sami delajo zatok, ka neškejo samo tak brez dela biti. Sto pa več ne more delati, se ne more opravlati, tistomi dostavse trbej opraviti.«

• *Ka je tisto maksimalno, ka povejmo pri vekši betežnikaj opravlaš?*

»Najvekšo je, da na njigvo telovno higieno pazim. Vsakši keden dvakrat človeka skaupati, postelino menjavati, obed nositi, posaudo zaprati, gor zaprati hišo, künjo, okne pucati, drva nut nositi, v bauto ojditi nutküpüvat, vküpspisati, kakšo vrastvo njim trbej, recepte dati spisati, pa po vrastvo ojditi v Varaš, vrastvo raztalati ... vse tau je mojo delo.«

• *Tak navekša sam spoznala tvojo delo, tvojo službo, od tebe sva pa nika nej gučale.*

»Rejsan je tak, v Ritkarovcaj sam gorrasla, pomaleg mo že

50 lejt stara. Slovenka sam, moji stariše so tü Slovenci bili. Moja usoda – kak ste povedli – je nej najležejša bila, če tau vzememo, ka je moja mati v rojstvu mrla. Tau je bilau 1956. leta, gda je name rodila. Etak so pa name moja tetica k sebi vzeli pa so me gorzranili. Sploy kesnau, v 14. leti, sam samo zvejdla, ka so tetica nej moja mati, stric pa nej moj oča, kakoli ka je oča v vesi živo z mojo sestrov pa bratom. Tau mi je mati moje padaškinje ovadila.«

• *Kak je tau tebe tičalo, gda si tau zvejdla?*

»Skurok sam nej vörvala, pa

sam se fejt vönadjaukala. Moja tetica so me sploy lepau gor ranili, rejsan so mesto matere mi mati bili. Zatok sam je pa na stare dni – gda so betežni gratali pa sami ostali – k sebi vzela pa so tuj mrli. Dosta lejpi lejt sam mejla pri njij, lepau so si djali s menov.«

• *Sploy lejpo domačijo mate, kakoli ka ste na samom, pa že malo mimo vesi. Kak si ti es prišla?*

»Tej rami so za sodačke prednje bili, vej pa tuj više nas je laktanja (vojašnica) bila, gde so – kak tistoga ipa v Porabji v vsakšoj vesi – graničari bili. Gda je vojašnica vrata zaprla, te so tau na odajo püstili, pa te sva müva z možom tau vred vzela, pa zdaj tuj živemo.«

• *Od tvoje držina sva eške nej gučale...*

»1975. leta sva se oženila s možom, šteri je z Verice. On

je autobusšöför, mava dva sina, ednoga 29, ednoga pa 23 lejt staroga.«

• *Meni se tak vidi, ka ste daleč od centra vesi, tebi tü vsakši den dosta trbej pejški ojditi, če svojo službo opravlaš. K tomi si vcuj navčena. Prajla si, ka si Slovenka. S tistimi lüdami, štere opravlaš, slovenski gučiš?*

»Tau so navekša starejši lüdje, etak njim je ležejše slovenski gučati. Ge vejmo slovenski, mi si slovenski pripovejdamo.«

• *Prajla si, ka maš eške sestro pa brata tü. Gde sta ona? Se srečate?*

»S sestrov Ági bola na rejdk

zatok, ka je ona na Vogradskom pa rejdko domau odi, pa mi tü ne odimo na gausta k njim. Brat Joška pa na Dolenjón Seniki žive, z njim pa z njegvov držinov se bola na gausta srečamo.«

Gda sam se poslovila, je vide ti bilau na Mariki, ka bi eške rada pripovedjala, vej pa je sama bila doma. Istina, ka se je pred vratami šeto eden velki čeran pes, od šteroga sam se nej poküsila sama v ram, depa on kak je velki, tak je prijazen. Včasín sva se spoznala, pa te se je že pod moji nogami motauso.

Dobro vejmo, ka je Marika na Verici pa v Ritkarovcaj popularna, gvüšno ka tisti, ki so na pomauč prisiljeni, go od nje dobijo. Pa nej samo pomauč. Edno-edno lejpo pa dobro rejč tü.

Irena Barber

... DO MADŽARSKE

Kaj bo z brezdomci?

Na Madžarskem živi kakih 30 tisoč brezdomcev, za njihovo preskrbo nameni država letno osem milijard forintov. Iz tega denarja se vzdržujejo domovi in zatočišča za brezdomce, ki jih ob samoupravah upravljajo razne civilne, humanitarne organizacije ter tudi cerkev. Po mnenju Miklósa Vecseija, pooblaščenca za vprašanja brezdomcev pri ministrstvu za enake možnosti, je to kar precej denarja, problemi se pojavljajo pri namenski uporabi le-tega. Po njegovem mnenju lahko dobijo podporo iz tega naslova tudi take organizacije, ki velikokrat ustanovljajo inštitucije za brezdomce brez strokovnega zaledja, zato ni prepričan, da se uporablja denar v strokovne namene. Gábor Ivány, župnik metodistov, ki je tudi sam vodja doma za brezdomce, trdi, da veliko denarja in energije ljudem z dobrim namenom požre birokracija in administracija.

Lurotex v Monoštru bo odpustil delavce

Po informacijah, ki jih je potrdil tudi direktor Zavoda za delo Železne županije Géza Éder, bo tekstilna tovarna Lurotex v Monoštru s koncem leta odpustila kakih 45 delavcev. Tovarna, ki deluje v poslopjih nekdanje tovarne svile in so njeni lastniki Italijani, dobiva vse manj naročil, zato bo prisiljena reorganizirati proizvodnjo. Težave podjetja so povezane s splošno krizo tekstilne industrije v Evropi, dodatno jih bremeni tudi to, da že nekaj let niso dobili nobenega javnega naročila na Madžarskem. Podjetje, ki je svojo proizvodnjo začelo s 350 delavci, sedaj zaposluje samo četrtno le-teh.

Programi, prireditve

• 27. novembra bo nastopila gledališka skupina Veseli pajdaši iz Števanovcev v Černelavcih. Predstavili se bodo z veseloigro Šaula včeraj, šaula gnes.

• Zadnja letošnja seja predsedstva Zveze Slovencev na Madžarskem bo 30. novembra.

PORABSKE LJUDSKE PESMI NA DRŽAVNOJ REViji V SLOVENIJI

Prva sobota v novembru 2005 ostane v leipom pa nepozablenom spomini ljudskim pevcem na Gorenjom Seniki. Na reviji, srečanju ljudski pevcov pa goslarov v Sloveniji pridi na najvišjo stopnjo, je veliko delo, eške bola pa té, če so tau zvöjn mejé Slovenije živeči Slovenci.

Na Slovenskoj zvezi smo preveč veseli, najbola pa mi, steri največ delamo vküper s skupinami, steri smo najbola prisildjeni na eden drügoga, ka so se gorejnijisenički ljudski pevc pod vodstvom mentorice, pevke Vere Gašpar, tak dobro pripravili, ka so leko bili v matičnom rosagi med trinajstimi najbaugšimi skupinami. Javni sklad R Slovenije OE v Murski Soboti pod vodstvom Geze Kišfalvija nam vsakšo leto da priliko, ka se leko glasi sterakoli amaterska kulturna skupina, ka na probo deja svojo znanje. Letos se je zvöjn senički pevcov zglasila eške števanovska gledališka skupina.

Ljudski pevc pa goslarge so se oprvim, na prvoj stopnji majuša leko srečali v Šalovci,

gde so gorejnijisenički pevc prvo pohvalo leko čüli od selektora, steri je ceniü vse pevce. Na prvom srečanju vöodabrani pevc so se od drügim leko srečali, med seov tekmovali, sto je baugši ali najbaugši na medobčinskem srečanju v Črenšovcih. Té den je za seničke pevce trdi, žmeten bio. Po nastopi seničkoga

Ljudski pevc z Gornjega Senika po nastupu na Šmartnem na Pohorji

velkoga pevskega zbora v Murskoj Soboti so z eno sapov mogli naprej v Črenšovce, gde so od sile tak „nota spadnili“ na oder. Zatau je pa sama napovedovalka prosila malo

potrpežljivosti od publike, naj si bar par sekund leko zdenejo, reden luft vzemejo. Kak vsakši, oni so tü fejs naigri bili po programi, ka njim povej selektor, žiri na spejvanje na drügoj stopnji. Mentorica Vera je sama nej dala valati, pevc pa eške bola nej, ka samo oni pridejo s toga kraja na najvišjo stopnjo, na držav-

mag. Igor Cvetko, je svojo rejč držo. Pozvanje na Državno srečanje je prišlo za 5. november na Šmartno na Pohorji. Selektorji iz ceje Slovenije so vöodebrali trinajset skupin pevk, pevcov, goslarov, steri so svoje domanje pesmi na takšnom nivoji zaspejvali, ka so si zaslöjžili tau. Posaba moram vözdigniti, ka zvöjn mejé so samo naši gorenjesenički pevc bili vöodebrani. Tau je veliko delo, vse pohvalo pa zahvalo so vredni vsi pevc pa njiva mentorica Vera Gašpar. Té rezultat (eredmény) so samo tak leko dosegili, ka so vsi redno vküper segnili, so se redno včili pesmi. Vsi majo svoje držine, slöjžbo, zakoj volo se fejs trbej prilagoditi. Pa so döjn zmogli! Oni so: Margita Gyeček, Ančka Ropoš, Joži Gyeček, Žolt Bajzek, Pišta Bajzek, Laci Bajzek pa Vera Gašpar. Pevci so zatau tü pohvaldjeni bili, ka trno stare, indašnje pesmi so zaspejvali, ka se leko zahvalimo samoj mentorici Veri Gašpar. Vej pa vse té pesmi ona ma dola zamerkan v enoj velkoj, kustoj

mapi, gde je prej 378 pesmi. Ta mlada skupina zna spejvati 40 pesmi (na pamet), vsevküper pa 103 zna spejvati. Znajo pesmi od dela, od lübeznosti, mrliške, balade, cerkvene, vsefalé. Se pravi, pesmi, stere nota pokažajo vsakdanešno življenje naši prednikov.

Pevsko skupino je sama Vera pobrala vküper, je pozvala na delo v leti 2000. Na tau so go najbola nagončavali žau že pokojni gospaud starejši Lojze Kozar pa mlajši gospaud Lojze Kozar v Odrancaj, zatau, naj té lepe pesmi gora ostanejo v domanjom kraji. Ovak je pa tau erbiya Porabski Slovencov. Želja skupine je – najbola mentorčina –, naj bi v kratkom časi leko meli oni tü svojo zgoščenko, CD, kakoli, ka so tau stroški prejk pau milijona. S tejm bi se ohranile, prišle na daum Porabski Slovencov po svejti vse té stare pesmi, stere leko, ka več samo tej pevc znajo. Čestitamo pa smo ponosni na mlado pevsko skupino! Dosta srečni nastopov ji še želejmo!

Klara Fodor

Karel Holec: Žete pogače

Rejzika zadnje čase ranč več spati nej mogla, tak fejš je čakala domau sauseda iz Merike. Leko ga je čakala, vej pa če bi tistoga reda Toni nej odišo iz rosaga, te bi zdaj mauž pa žena bila. Od tistoga mau je Rejzika že malo püklava gratala pa glüpa tö. Dapa ga ešče tak v pameti pa spomini mejla, kak če bi včara bilau. Deset lejt je že mrau njeni mauž, tak ka zdaj na stare dneve že čas ma

zmišlavati, kak je kaj bilau prvin. Kak zna, Toni tö sam žive, zato ka je cejlo življenje stari ladjen ostanu. Rejzika je dostakrat na pamet prišlo, ka bi bilau, če bi Toni domau prišo pa... »Aj, naura si, stara,« je prajla večkrat sama sebi, gda je od tauga zmišlaval. Dapa itak, kak so dnevi tašli pa je bola skrajej prišo tisti den, gda Toni domau pride, je Rejzika nej mogla v meri ostanti. Cejli ram je vöspucala pa prejšnji den vcujstanila küjati pa peči. Zazranka, gda je kokaut spu-pejvo, je Rejzika že vö iz postale skaučila kak edno pero. Cejli predpodnaum je za oknov stala pa ferank vlačila ta pa nazaj, če je koga zaglednila na pauti. Že tri vöra minaula, gda je enga lüčkoga človeka zaglednila, šteri je zravan proti rama išo.

»Na, Baugi vala, mislila sam, ka že nikdar ne pride,« je mrnjavila Rejzika. Dola si sedla k stauli pa tak čakala, naj klonckajo na dveraj. Nej trbelo dugo čakati pa so se dvera že odprla.

»Doma ste, vertinja,« je kričisti s praga.

»Doma, samo stauipi notra, že sam te čakala,« je prajla Rejzika pa fejš poglednila človeka. »Niši velki naus je daubo v Meriki, gda je odišo, te ešče nej emo tak velkoga,« si zmišlaval pa ma kaput pomagala dolavzeti. Te je vidla, ka je v rokaj niše velke knjige držo. »Gvüšno je čeden človek grato, zato ka si je ešče domau prineso knjige za šteti,« si je mislila.

»Sedi si k stauli, včasim prinesem djesti, gvüšno si lačen grato,« je prajla Rejzika pa reglina odprla.

»Nejsam tak lačen, dapa če že tak ponüjate, te vzemem,« je pravo on pa si dolasedo k stauli.

Pomalek, kak je Rejzika vönosila na sto djesti, tisto je vse dolasprašo eden za drügim.

»Na dobro, če smo s tejm zgutauvili, te mo malo delali tö,« je pravo on pa velke knjige vöodpro, v rokau pa edno velko pero vzeo.

»Kelko kokauši mate?«

Rejzika eden čas samo gledala pa zmišlaval. »Ka vrag te dela, zaka tašo pita,« si je mislila, dapa zato prajla ka »dvajsti«.

»Svinje?«

»Edno.«

»Grünt kelko mate?«

Gda je tau Rejzika čüla, je včasim baukšo volau dobila. »Dobro, že sam na capaši, te rejsan domau ške pridi es k meni, zato telko spitava,« si je brodila.

Gda je vse vözopito, je knjige zapro pa gorstano od staula. Kaput nase vzejo pa samo telko pravo, ka zbaugom pa že vanej na pauti bijo.

Rejzika je vse sapa stanila. Ka je s tejm Toninom zdaj. Tak je odišo, kak je prišo. Ranč tau nej pravo, ka Baug plati. Rejzika z ritjov doladünila na eden stolec pa samo gledala predsé. Ranč tau nej vpamet vzela, ka je nekak notrastaupo na dveri.

»Baug daj, vertinja!« kriči tisti na glas. »Leko si malo dolasedem pri vas?«

»Idte zdaj od tec, zato ka nikoga neškem videti zdaj eden čas!«

»Ka je s teuv, Rejzika pa ne poznaš me?«

»Ranč me ne briga,« pravi Rejzika pa ranč gor ne pogledne.

»Vej pa dja sam, Toni. Ka se zdaj naura rediš.«

Rejzika prestrašeno gorpogledne pa ranč sape ne dobi. Gda malo k sebi pride, samo telko pravi: »Žete pogače je vse posüno, od kokauši je samo škra bce njau. Koga sam dja nakrmila, tau ne vej, ti pa tö leko deš k vragaum.«

Vrazredujetisto jutro završalo. Razredničarka je svojim učencem,

šestošolcem, zaupala:

»Dobili bomo novo učenko, Marija se imenuje.«

Učenci so se spogledali, kot bi jim že samo ime zvenelo tuje. Razredničarki ni ostalo prikrito, zato je dopolnila:

»No, veste, ko pride človek tako v novo sredino, se ga loti trema. Bodite dobri z njo! Tudi mene je rahlo stisnilo, ko sem prišla prvič med vas.«

»Ah, ne verjamemo,« je zamahnil z roko Tomaž in se rahlo nasmihal zroč proti vratom, ki bi se morala vsak trenutek odpreti in tam naj bi stala vsa preplašena učenka Marija. Tudi drugim so pogledi vse bolj uhajali v tisto smer, kajti vrata so prizorišče, skozi njih prihaja in odhaja vse dobro in zlo, od jeznih do prijaznih učiteljev, sošolcev, nalog. Ura se je vlekla, kot bi se vse zarotile proti šestemu b-razredu. No, saj tudi drugim ni prej zvonilo, toda drugim se ni obetala neka nova učenka, še Marija povrhu.

In potem, po tistem težko pričakovanem odmoru, in ko je zopet naznanilo začetek pouka, kar pa mnogi v svoji vnemi še zaznali niso, so se vrata odprla. Prišla je Marija, v družbi razredničarke.

Minuta, ko je za hip zastal korak in je nato zelo naglo odkorakala v tretjo klop, k oknu, je bila dovolj, da so jo vse oči ujele v svojo lupu in jo takoj ocenjevale. Fantje se niso dosti zmenili zanjo. No, pač ena frklja več v razredu. Dekleta pa so brž ugotavljala, da je skladno grajena, ne predebela, ne suha. Zdravo zagoreli polti na čednem obrazu pa le ni ustrezala pričeska.

»Glej, rjavi lasje, postrženi na gobana. Smešno,« je šepetala Sonja s kančkom zavisti.

»Lepi in gosti so. Lahko bi bili drugače postrženi,« je tiho pristavila Ana, otipajoč si svo-

jo tanko svetlo kito, padajočo na desno ramo.

Marija se je hitro vživela v svojo novo sredino. Velike temno rjave oči pod temnimi trepalnicami so izražale bes, ko so jo fantje klicali:

»Mica, Mojca, Maja, Marija Magdalena, Marica, Marička.«

Nič, za vse vzdevke je bila gluha. Odzivala se je le na Marijo. Res, da se ni prepirala z nikomer, tudi navezala se ni na nikogar. Ustrežljivo je posojala, tudi kakšno potreščino ali nalogo, slovensko seveda. Pri drugih predmetih se še ni izkazala. Pozneje sta skupaj z učiteljem matematike ugotovila, da so v predznanju neke luknje in temne lise.

Učitelj, starejši strpen mož, je predlagal, kako koristna bi ji bila pomoč sošolca ali sošolke. No, gotovo se nihče ne bi otepal, da bi ji razložil, morda bolj po domače, bolje od učitelja.

»Metka, bi ji ti pomagala?« se je ozrl k deklici, ki je veljala za najboljšo v razredu, vsaj kar se številčk tiče.

»Ona se vozi,« je namesto nje bleknil Tomaž.

Razred se je zahihital, Tomaž zardel, zavedajoč se, da se je izdal. Učitelj pa je takoj izrabil prilžnost.

»Kaj, če bi ti, Tomaž? Krepko štirko imaš, lani si si prislužil celo petico.«

Sošolci so se zapicili v Tomaža in Branko je že upal, da bo Tomaž odklonil. Pa ni. Kar nekam ponosno je pritrdil:

»Dobro, pa bom!«

Ko je končno odzvonilo odrešujočo šesto uro in se je večina učencev razbežala domov ali na igrišče, sta se pod kostanjem, vsem na obeh, ustavila Marija in Tomaž. Marija ga je gledala naravnost v oči, Tomaž pa je mečkal naramnico svoje torbe, njegova copata pa je grebla po gramozu. Nato je le vprašal:

»Kdaj pa naj pridem?«

»Popoldne po četrti uri.«

»Hm, kje si pa doma?«

»Doma? Doma! V hiši, ki stoji sto metrov od ceste, Do nje pa pelje ozka pot. Hiša je bela, stoji na tleh in ima okna in vrata,« je kar drlo skozi rdeče ustnice, da je Tomaž gohtal slino. Nato si je še sam privoščil:

»Vse hiše so na tleh, imajo vrata, da stanovalci ne lezejo skozi okna.«

»Uh, ti si pa moder! Matematika pač!« je drezala naprej.

»Ulica?«

»Nova, številka sedem, sicer pa je tu po glavni cesti, nato na levo enkrat, na desno dvakrat in nato odcep zopet levo,« je oddrdrala.

»Ti, Marija, kar sama si razloži vse tiste ikse in neznanke, ko si tako pametna. Na svidenje!« je odločno presekala Tomaž, se zavrtel na peti in se oddaljil za korak.

»O ne, fant! Ponudil si se! Obljubil učitelju in meni. Haha, moški mora držati besedo, sicer si šleva!« je zabrusila in ga že ujela za torbo.

In, ker ni hotel biti šleva, je brž zavrl naglo hojo, se ozrl in pristal:

»Torej ob petih!«

Prikimala je, se nasmehnila in v očeh ji je zopet zasijal tisti vražji ogenjček nagajivosti ali nečesa neznanega.

Tomaž je spotoma še enkrat prelistal matematični zvezek, kajti Marija bi mu znala zastaviti uganke in potem bi spet mežikala s tistimi črnimi plamenčki. Nato se je počesal, in ker so lasje pri ušesu še štrleli, si jih je prilepil kar s slino. Ravno zdaj, presneto!

Sedel je na kolo in taval po novem, oddaljenem naselju. Moral bi imeti kompas in zemljevid! Kaj bi mu ta hasnil, saj se še na šolskega ne razume. Ko ga učitelj pokliče pred tablo, si stojita nasproti, da več nihče ne ve, kdo koga sprašuje in kaj iščeta na zemljevidu. Kakor se junaku na kolesu spodobi, tudi Tomaž pripelje še zadnji slalom z levico v žepu in z matematičnim zvezkom v desnici. Brž zabriše kolo na

trato in jo ubere do vrat. Tu nastavi prst na zvonec in pritiska. Tišina... Za vrati se nič ne zgane. Nenadoma se odpre okno na levi. Tomaž zagleda Marijin obraz, ustnice se drže na smeh, iz oči pa zopet iskre. Nato sprašuje:

»Koga pa iščete, mladi gospod?«

»Marija, kaj se ti je zasukalo v glavi?«

»Mm! Pri nas je v navadi, da, če moški pride prvič na obisk, prinese bonboniero ali vsaj rožico, ne pa staro knjigo pod pazduho.«

Tomažu se je skremžil in podaljšal obraz.

Od nekod zadaj je prišla Marijina mama, se začudeno ozrla v dečka, nato pa hotela vedeti:

»Kaj pa imata? Se greš trubadurja pod oknom?«

»Imava? Nič! Imeti bi morala matematiko,« je razodel Tomaž Marijini mami.

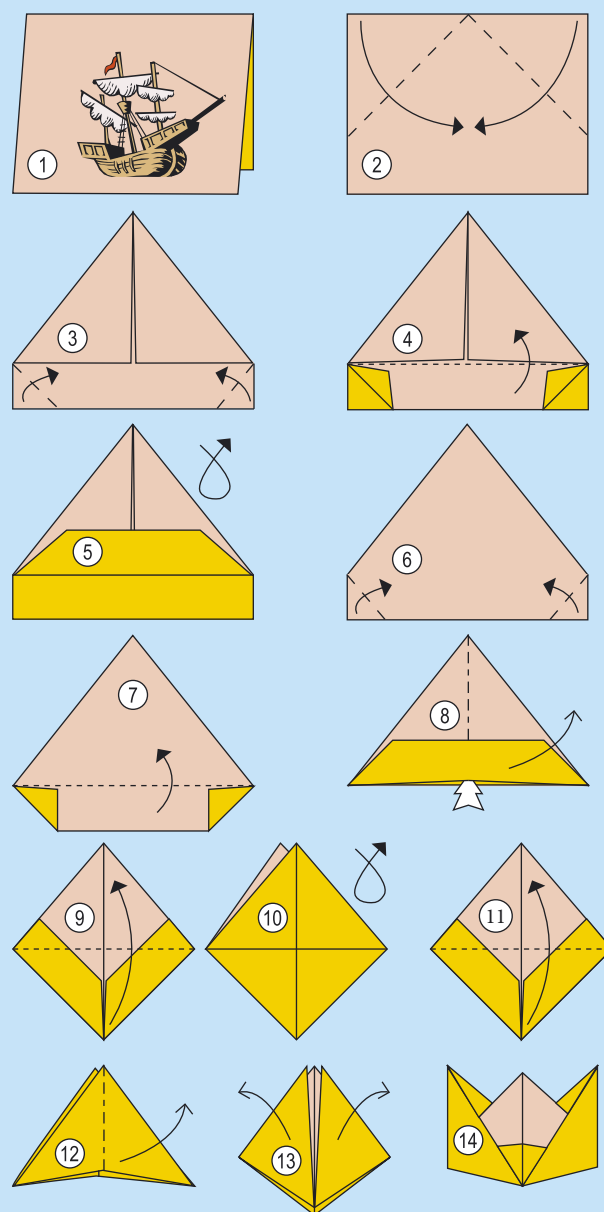
»In zakaj je nimata?«

»Ker je ta Mica Micasta pri smoda!« je zavpil Tomaž.

»Pridi, no!« je odprla mama vrata in Mariji so se vedro zasvetile oči.

»To je prva ljubezen,« se je mama nasmehnila sebi in prepustila matematiko zaljubljenima junakoma.

Origami

„Veseli pajdaši“ v Somboteli

Sombotelški Slovenci so 12. novembra pozvali dramsko skupino „Veseli pajdaši“ iz Števanovcev, ka bi njim na-

veuke držine. Pri ništerni izhaj je bilau 10-11 mlajšov. Mali Vendel je gorprešto domačo nalogo. Tak smo zvödli, ka pri

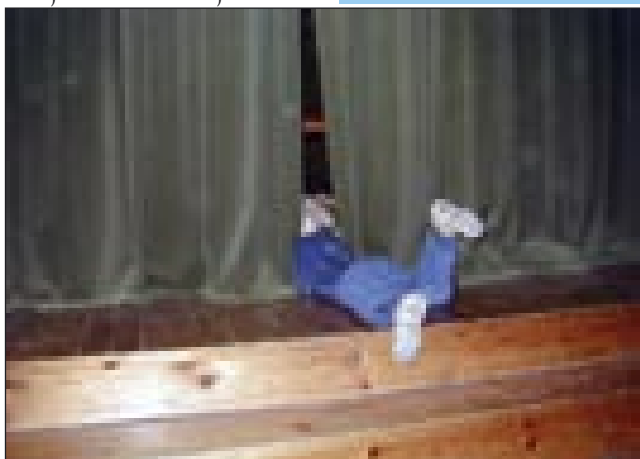

Začetek včenjá – včera

pravili veseli večer. S komedijo Irene Barber „Šaula včera, šaula gnes“ se njim tau posrečilo tō. Gledalci so leko spoznali, kak je inda svejta šaula vōgledala. Mlajši so sej-dli na stolicaj. V turbi, štera je bila zašita z zgrebnoga plat-na, so nesli v šaulo güžno, v zimi pa eške parkauli. Pisali so na tablice s pale. Lače pa kikle so meli zaplačene. Vekši podje so meli krajše lače kak menjši. Lače so nej rasli z

Konec včenjá – gnes

Najmenjši gledalec

mlajšami, nauve so pa stariške nej mogli küpti. Z domače naloge smo leko spoznali življenje držin tō. Inda so bile

nji vsikši večer „postala škrpiče, omar se giba, z omara pa djapka dojlattijo mlajšom na glavau, šteri na srteli spijo na

blazinaj“. Več razredov se je včilo v ednoj učilnici. Starejši so menjše za norca meli, podje dekile za kite cukali, eden drugoga bucali. Škonik pa je s palcov vreddjemau deco.

Gnes so mlajši tō nej bole vrli. Mobitele v šaulo nosijo, pa seks-novine. Škonike ranč tak za norca majo. Iz domače naloge smo leko spoznali življenje držin gnes. V gnešnji držinaj je menje mlajšov. Zvešoga so štirge v ednoj držini: oča, mati pa dva mlajša. Oča pa mati se včasik kaj korita. Vogrski si kaj v oči mečeta. Oča prej materi večkrat guči, ka „ringlo“ (tau so prej nikše

slive, brodi mala dekličina). Vekša sestra gi pa raztomači, ka nej „gl“, liki „gy“ se izgovardja. Oča se ne kori samo z materdjov, liki z vekšo sestro tō, ka prej dostakrat „zmrznjena“ domau pride. Takše in drüge besedne igre in mika igralcev je rejsan razveselila Sombotelčane. Kak brš so se gorspakivali, tak brš so vküspakivali svoje scenske opreme (díszlet). Praktično majo vse napravleno. „Veselim pajdašom“ se zahvalimo za nastop, Zvezi Slovencev pa za finančno podporo.

Marija Kozar

NIKA ZA SMEJ

Boječi moški

Karči se strašno boji pokojni. Etognauk je pa itak tak prišlo, ka je vnoči mogo prejk cinto-ra titi. Kak etak stapa, gnauk samo čuje, ka nekaj fejt nika klepa nej daleč od njega. Lače

je že skurok pune emo, gda vidi, ka eden človek na ednom križi nika popravlja, dela. Etak pravi delavci: »No, Baugi vala, vi tuj malo delate. Že sam pune lače emo.«

Zdaj delavec etak pravi: »Šanalivam, dapa na moj križ so nej do-bro ime gor napisali, etak sam pa gor prišo, ka tau vōpopravim.«

Ufonge

Peter pa Rudi si pripovedjeda, gda Peter etak pita Rudina: »Ti vōrvaš, ka gestejo ufonge?«

Rudi pa: »Vōrvam, kaj pa nej vōrvo.« »No, vreda, samo te zdaj tau pitam, ti si že vido ufone?«

Rudi pa: »Od tistega mau, ka sva se z ženauv razpitala, od tistega mau sam več nej vido.«

OBISKALA SEM PORABSKA POKOPALIŠČA

V času po 1. novembru sem obiskala tudi porabska pokopališča. Zanimala so me predvsem zato, ker trenutno dokončujem svoje diplomsko delo na Filozofski fakulteti v Ljubljani na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo. V svojem delu se ukvarjam predvsem z vprašanjem nacionalne pripadnosti Porabskih Slovencev in ohranitvijo slovenskega jezika na tem območju. Verodostojen podatek v zvezi s tem so tudi nagrobni napisi na spomenikih.

Pokopališča so v Porabju v Števanovcih, Ritkarovcih, Sakalovcih, v Monoštru ter na Gornjem in Dolnjem Seniku. Umrle z Verice in Andovcev pa pokopavajo v Števanovcih.

Tudi tu so bila pokopališča po 1. novembru zelo pisano okrašena. Polna rož in sveč, kar jim daje še posebno lep videz. Kako so naši predniki skrbeli za grobove svojih rajnih pred 19. stoletjem, ne vemo. Poročila s konca 19. stoletja pa že povedo, da so grobove za praznik rajnih krasili s cvetjem, mahom in rožami. Najbolj se mi je vtisnilo v spomin pokopališče v Števanovcih, ki leži za cerkvijo, na pobočju in ravno na tem pokopališču sem našla največ ostankov slovenske besede.

Pokopališče na Gornjem Seniku ima tri vhode in leži na položnem pobočju, kar je velika negativna točka, saj ob slabem vremenu na pokopališču zelo drsi. Nekoliko starejši del je v smeri proti cerkvi, kjer sta pokopani tudi dve najbolj znani osebnosti Gornjega Senika, župnika Jožef Košič in Janoš Kuhar.

Zanimivo je, da so vsa porabska pokopališča locirana na pobočjih, niso datirana, ni znanih letnic, od kdaj so, znano pa je, da so bila na drugih lokacijah kot sedaj. Največkrat so bila stara pokopališča znotraj cerkvene-ga zidu, okoli in okoli cerkve.

Mrtvašnice so bile zgrajene konec sedemdesetih let.

Od 1971 imajo na krajevnih svetih načrt pokopališča, kjer so točno označena mesta grobov in imena pokopanih. Na porabskih pokopališčih so ponavadi skupaj pokopani starši in stari starši, otroke pa so pokopavali na posebnem delu pokopališča. Mene so pokopališča zanimala

predvsem glede frekvence pojavljanja slovenskih napisov na njih. Najdemo jih bolj malo, so starejšega datuma in še na teh so zapisana pomadžarjena osebna imena. Največ slovenskih nagrobnih napisov sem zasledila na pokopališču v Števanovcih, ki je vsekakor vredno ogleda, v ostalih vaseh pa je slovenskih nagrobnih napisov izredno malo. Edino kar opozori, da je bil pokojnik verjetno Slovenec, je napis: »Eti počiva« (»Tu počiva«) ali »Naj pocsivajo vu meri bozsem« (»Počivajte v božjem miru«) in podobno. Veliko nam pove že to, da na nagrobnem spomeniku enega največjih Slovencev Jožefa Košiča ne najdemo niti ene slovenske besede. S tem nekoliko apeliram na naše drage rojake onkraj meje, ki se počasi izbrisuje, da svoje drage pokojne počastijo tudi s kakšnim slovenskim verzom na nagrobnem spomeniku, saj so tudi pokopališča vir podatkov, po katerih lahko vidimo, kje še živi slovenska beseda in kje lahko najdemo ljudi, ki so ponosni na svoje poreklo.

Jasmina Papić

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062

Tisk:
EUROTRADE
PRINT d.o.o.
Lendavska 1
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.